

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/192/2022
Identifikačné číslo spisu: 8152204512
Dátum vydania rozhodnutia: 29.05.2024
Meno a priezvisko: JUDr. Martina Valentová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:8152204512.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ M. C., P. A. XXX a 2/ O. C., P. A. XXX, zastúpených advokátom JUDr. Jozefom Polákom, Dolný Kubín, Aleja slobody 1890/50, proti žalovaným 1/ Ing. A. G., H., G. XXXX/XX a 2/ PaedDr. F. G., PhD., H., G. XXXX/XX, zastúpení splnomocnencom ADVOKA s.r.o, Bratislava, Komárnická 36, IČO: 44449615, o nahradenie prejavu vôle, vedenom na Okresnom súde Námestovo pod sp. zn. 10C/263/2015, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 31. januára 2022 sp. zn. 6Co/71/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Žiline z 31. januára 2022 sp. zn. 6Co/71/2020 vo výroku I., ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku II. a III. a vo výroku III, ktorým rozhodol o nároku na náhradu trov konania z r u š u j e a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Námestovo (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 13. februára 2020 č. k. 10C/263/2015-140 zamietol žalobu, ktorou sa žalobcovia domáhali, aby súd prvej inštancie nahradil vôľu žalovaného 1/ a žalovaného 2/, každého z nich osobitne, uzavrieť kúpnu zmluvu o prevode spoluvlastníckeho podielu o veľkosti 5/24 (spolu o veľkosti 10/24) na nehnuteľnostiach nachádzajúcich sa v k. ú. P. A. ako pozemok CKN parc. č. XXXX/X, zastavané plochy a nádvorcia o výmere 165 m² pozemok CKN parc. č. XXXX/X, zastavené plochy a nádvorcia o výmere 24 m², pozemok CKN parc. č. XXXX/XX, trvalé trávnaté porasty o výmere 47 m², pozemok CKN parc. č. XXXX/XX trvalé trávnaté porasty o výmere 101 m² (ďalej len „Prevádzané podiely“ a pre uvedené pozemky „Predmetné pozemky“), na základe ktorej by žalovaní previedli vlastnícke právo k prevádzaným podielom na žalobcov do ich bezpodielového spoluvlastníctva za kúpnu cenu 1,- eur (výrok II.). O návrhu na prerušenie konania rozhodol tak, že tento zamietol (výrok I.). O náhrade trov rozhodol tak, že žalovaným priznal voči žalobcom nárok na ich náhradu v rozsahu 100% (výrok III.).

1.1. Súd prvej inštancie konštatoval, že z listinných dôkazov, ktoré tvoria súdny spis je nesporné, že pani M. S., P. A. XXX, V. N., F., C. XXX, O. M., F. XXX a O. R. (ďalej len „pôvodné spoluvlastníčky“) previedli vlastnícke právo k prevádzaným spoluvlastníckym podielom na

nehnutelnostiach na žalovaných, u každého vo výške podielu 5/24. Nebola sporná ani tá skutočnosť, že pôvodné spoluvlastníčky si nespĺnili svoju ponukovú povinnosť voči ostatným spoluvlastníkom predmetných pozemkov. Sporná bola skutočnosť, či sú žalobcovia skutočnými spoluvlastníkmi predmetných nehnuteľností a či tak majú právo domáhať sa práv opomenutého spoluvlastníka.

1.2. Súdu prvej inštancie boli známe z jeho skoršej rozhodovacej činnosti dve konania týkajúce sa predmetných pozemkov, v ktorých vystupovali rovnaké sporové strany ako v tomto konaní. Jedným bolo konanie vedené na Okresnom súde Námestovo pod sp. zn. 5C/288/2015 (neskôr na Krajskom súde v Žiline pod sp. zn. 9Co/290/2017). V uvedenom konaní sa žalovaní (ako žalobcovia) voči žalobcom (v postavení žalovaných) domáhali určenia vlastníckeho práva k predmetným pozemkom v celosti titulom vydržania. Podľa rozsudku okresného súdu v danej veci, ako aj podľa potvrdzujúceho rozsudku krajského súdu, žalovaní predmetné pozemky nevydržali. Druhým bolo konanie vedené na Okresnom súde Námestovo pod sp. zn. 7C/214/2015 (neskôr na Krajskom súde v Žiline pod sp. zn. 5Co/279/2018). V uvedenom konaní sa žalobcovia voči žalovaným a aj proti M. Z., domáhali určenia neplatnosti kúpnej zmluvy uzavretej dňa 3.10.2013 medzi M. Z. ako predávajúcim a žalovanými ako kupujúcimi, ktorej predmetom bol prevod spoluvlastníckeho podielu o veľkosti 1/12 na predmetných pozemkoch. M. Z. si nespĺnil ponukovú povinnosť, keď predal svoj spoluvlastnícky podiel bez toho aby ho ponúkol na predaj najprv žalobcom, a tak sa žalobcovia o zamýšľanom prevode ani nedozvedeli a nemohli realizovať svoje zákonné predkupné právo. Žaloba v uvedenom konaní bola zamietnutá, čo bolo potvrdené aj krajským súdom, z dôvodu, že bol spochybnený zápis vlastníckeho práva žalobcov k ich spoluvlastníckemu podielu na predmetných pozemkoch a bolo preukázané, že žalobcovia v skutočnosti nie sú spoluvlastníkmi predmetných pozemkov.

1.3. Prvoinštančný súd poukázal i na to, že zápis na LV č. č. XXXX k. ú. P. A. síce vzbudzuje dojem, že spoluvlastnícke podiely na predmetných pozemkoch žalobcovia nadobudli na základe vydržania, o čom svedčí aj predložená notárska zápisnica sp. zn. NZ XXXXX/XXXX, NCRIs XXXXX/XXXX z 3.5.2012, tento zápis v katastri nehnuteľností bol ale v konaní sp. zn. 7C/214/2015 vec prejednávajúcimi súdmi (prvoinštančným i odvolacím) spochybnený. K danému záveru súdy dospeli na základe skutočnosti, že žalobca 1/ v konaní sp. zn. 5C/288/2015 tvrdil, že predmetné pozemky kúpil až v roku 2012, pričom podľa názoru prvoinštančného súdu vôľa nadobudnúť nehnuteľnosti kúpnu zmluvou popiera žalobcami tvrdenú dobromyseľnosť držby a tiež preto, že žalobcovia sa snažili dobromyseľnosť vydržania preukázať v konaní sp. zn. 7C/214/2015, ako aj v tomto konaní, predloženou kúpnu zmluvou medzi H. Z. a žalobcami z 05.03.2000, ktorá však nikdy nebola zavkladovaná do katastra nehnuteľnosti nakoľko nespĺňala zákonné náležitosti pre takýto druh právneho úkonu, a to overenie podpisu predávajúceho, teda nemohli nastať účinky prevodu vlastníckeho práva. Súd prvej inštancie vo vzťahu k dobromyseľnosti poukázal na ustálenú rozhodovaciu prax, kedy dobromyseľným držiteľom nemôže byť ten kto do držby vstúpil za súčasnej úpravy inštitútu vydržania podľa zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník a účinnosti zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv na základe zmluvy o prevode nehnuteľnosti, ktorej vklad nebol povolený a ktorá tak nenadobudla vecnoprávne účinky, ale len obligačné. Súd prvej inštancie konštatoval, že žalobcovia objektívne nemohli ani byť v presvedčení, že sú vlastníkami 1/2 predmetných pozemkov na základe kúpnej zmluvy z roku 2000. Ďalšou skutočnosťou, ktorá podľa prvoinštančného súdu nesvedčila v prospech vydržania je to, že jedným z predmetných pozemkov (parc. č. XXXX/X, zastavané plochy a nádvoria o výmere 24 m²) je pozemok, na ktorom je postavená bytová budova označená súpisným číslom - rodinný dom so s. č. XXX, ktorého (rodinného domu) vlastníkami sú žalovaní. Tento rodinný dom žalovaní nadobudli darom v roku 2000. Tento fakt vylučuje, aby sa žalobcovia reálne ujali a vykonávali držbu pozemku CKN parc. č. XXXX/X. Súd prvej inštancie preto konštatoval, že k vydržaniu spoluvlastníckeho podielu vo výške 1/2 žalobcami nedošlo.

1.4. Súd prvej inštancie tiež poukázal na zistenia a právne závery z konania sp. zn. 7C/214/2015, ktoré konanie je skutkovo podobné s prejednávanou vecou. V oboch prípadoch žalovaní ako kupujúci nadobudli na základe kúpnej zmluvy spoluvlastnícky podiel na predmetných pozemkoch od pôvodných vlastníkov - súrodencov Z.. Od pána M. Z. podiel 2/24, t. j. 1/12 (konanie sp. zn. 7C/214/2015) a od sestier M. Z. spolu podiely vo výške 5/12 na daných pozemkoch (predmetné konanie). V oboch prípadoch pôvodní spoluvlastníci opomenuli ponúknuť svoj spoluvlastnícky podiel ostatným spoluvlastníkom a v oboch súdnych konaniach ide o tie isté pozemky, v ktorých konaniach vystupujú strany sporu v rovnakom procesnom postavení. Žaloba žalobcov v predmetnom konaní ako ak v konaní

sp. zn. 7C/214/2015 vychádzala z porušenia predkupného práva žalobcov, líšila sa len v spôsobe, akým chcú žalobcovia dosiahnuť nápravu porušenia ich práv. V konaní sp. zn. 7C/214/2015 sa domáhali neplatnosti kúpnej zmluvy, v tomto konaní sa domáhajú nahradenia prejavu vôle - uzatvorenia kúpnej zmluvy medzi žalovanými ako predávajúcimi a žalobcami ako kupujúcimi. Súd prvej inštancie mal preto za to, že je možné vychádzať zo zistení učiných najmä z výpovedí vykonaných v predošlých konaniach vedených medzi stranami (sp. zn. 5C/288/2015, 7C/214/2015), a to tiež preto, že oproti predošlým konaniam by mohli byť strany skutkovo aj právne poučené v zmysle už právoplatne skončených predošlých konaniach a právnych názorov súdov v nich vyjadrených.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobcov rozsudkom z 31. januára 2022 sp. zn. 6Co/71/2020 potvrdil napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch II. a III. ako vecne správny (výrok I.), odvolanie žalobcov 1/ a 2/ proti výroku I. rozsudku súdu prvej inštancie odmietol a uložil žalobcom povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť žalovaným náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100% (výrok III.).

2.1. Odvolací súd vo vzťahu k napadnutému rozsudku prvej inštancie, konkrétne k výroku I, uviedol, že ide o odvolanie voči rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné odvolanie. Okrem iného konštatoval, že sa v celom rozsahu stotožňuje so skutkovými a právnymi závermi, na ktorých súd prvej inštancie svoje rozhodnutie založil.

2.2. V ďalšom odôvodnení odvolací súd konštatoval, že sa nestotožňuje s argumentáciou žalobcov, že rozsudok prvoinštančného súdu vykazuje znaky nesprávnosti, prekvapivosti a svojvôle v tom, že prejudiciálne posudzoval otázku ich vlastníckeho práva k pozemkom, keďže táto už bola právoplatne posúdená v rozhodnutí Okresného súdu Námestovo sp. zn. 5C/288/2015 zo dňa 25. júla 2017 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žilina sp. zn. 9Co/290/2017 zo dňa 8. marca 2018. S uvedenou argumentáciou sa nestotožnil z dôvodu, že v oboch týchto sporoch vystupujú rovnaké strany a išlo o riešenie rovnakého predmetu sporu, pričom súdy oboch inštancií dospeli v uvedenom spore k záveru, že žalovaní 1/ a 2/ vlastníctvo k predmetným pozemkom nenadobudli vydržaním, ako to žalovaní vymedzili v podanej žalobe, a preto žalobu zamietol. Odvolací súd uviedol, že aj keď v uvedenej veci nebola vyvrátená hodnovernosť a záväznosť údajov katastra nehnuteľností o vlastníckom práve žalobcov 1/ a 2/ k spoluvlastníckemu podielu k predmetným pozemkom o veľkosti 1, ako je evidované v katastri nehnuteľností na LV č. XXXX, k. ú. P. A., neznamená to, že už nie je možné zaoberať sa otázkou vlastníckeho práva žalobcov 1/ a 2/ v inom spore vedenom medzi tými istými stranami na podklade iných skutkových dôvodov, práve naopak.

2.3. Vo vzťahu k námietke žalobcov, že súd prvej inštancie rozhodoval ultra petitem, keď skúmal ich aktívnu vecnú legitimitáciu nad rámec údajov evidovaných v katastri nehnuteľností na LV č. XXXX, k. ú. P. A. v čase uzavretia napadnutej kúpnej zmluvy, hoc z LV č. XXXX vyplýva, že v čase uzavretia napadnutej kúpnej zmluvy boli a naďalej sú evidovaní ako podieloví spoluvlastníci predmetných pozemkov a zároveň z dôkazov vyplýva, že ich predkupné právo bolo v danom prípade porušené, odvolací súd uviedol, že žalovaní 1/ a 2/ už od samého počiatku sporu, ako aj pred vyhlásením napadnutého rozsudku namietali vlastnícke právo žalobcov k predmetným pozemkom a jeho nadobudnutie vydržaním. Práve preto odvolací súd posúdil, že otázku nadobudnutia vlastníckeho práva žalobcami 1/ a 2/ k podielu o veľkosti 1/2 k predmetným pozemkom posúdil súd prvej inštancie správne.

2.4. V nadväznosti na uvedené sa odvolací súd vyjadril i k tomu, ako judikatúra pristupuje k podmienkam nadobudnutia vlastníckeho práva vydržaním, a to tak, že zo znenia § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka je treba vyvodiť, že ako podmienka pre oprávnenú držbu (teda aj pre samotné vydržanie) nepostačuje len subjektívne presvedčenie držiteľa o tom, že vec alebo právo mu patrí, ale je potrebné, aby držiteľ bol v dobrej viere, pričom dobrá viera držiteľa sa musí vzťahovať i k okolnostiam, za ktorých vôbec mohlo vecné právo vzniknúť, teda i k právnemu dôvodu („titulu“), ktorý by mohol mať za následok vznik práva. Odvolací súd v tejto súvislosti poznamenal, že otázka existencie dobrej viery sa posudzuje z hľadiska objektívneho, teda podľa toho, či držiteľ pri normálnej opatrnosti, ktorú možno na ňom požadovať, nemal a nemohol mať pochybnosti, že mu právo patrí. Odkázal pritom na judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, podľa ktorej by mohol byť omyl držiteľa ohľadne existencie jeho práva ospravedliteľný len výnimočne, a to v prípadoch, keď znenie zákona je nejasné a pripúšťa rôzny výklad (sp. zn. 4Cdo/283/2009, 5Cdo/30/2010, 6Mcd/5/2010, 4Cdo/361/2012, 1Cdo/137/2011).

2.5. Odvolací súd ďalej poukázal aj na názor Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vyjadrený v rozsudku sp. zn. 3Cdo/147/2016, z ktorého vyplýva, že dobrú vieru určitého subjektu v to, že vykonáva právo zodpovedajúce vecnému bremenu, nemôže v zásade zakladať zmluva uzatvorená od 01.01.1992, na základe ktorej nebol povolený vklad do katastra nehnuteľností a tiež v uznesenie sp. zn. 4Cdo/283/2009, podľa ktorého právnej vety oprávneným držiteľom nehnuteľnosti, ktorý je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný o tom, že je jej vlastníkom, nemôže byť ten, kto do jej držby vstúpil za účinnosti Občianskeho zákonníka v znení do 31.12.1991 na základe zmluvy o prevode nehnuteľnosti, ktorá nebola registrovaná štátnym notárstvom v zmysle zákona č. 95/1963 Zb. o štátnom notárstve a o konaní pred štátnym notárstvom (notársky poriadok). Odvolací súd preto uzavrel, že medzi potrebou registrácie štátnym notárstvom a vkladov vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností je potrebné vidieť jednoznačnú paralelu, a to že v oboch prípadoch zmluva o prevode nehnuteľností potrebovala pre nadobudnutie vecnoprávných účinkov rozhodnutie štátneho orgánu. Preto ak nedošlo k vkladu spoluvlastníckeho práva žalobcov 1/ a 2/ v podiele 1/2 k predmetným pozemkom do katastra nehnuteľností, hoc títo žalobcovia ako kupujúci uzavreli v roku 2000 písomnú kúpnu zmluvu, ktorou malo dôjsť k prevodu sporného spoluvlastníckeho podielu, nemohli byť so zreteľom na znenie § 133 ods. 2 Občianskeho zákonníka v ospravedliteľnom právnom omyle, že im sporný spoluvlastnícky podiel patrí, a teda sa nestali jeho oprávnenými držiteľmi (§ 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Navyše sami žalobcovia 1/ a 2/ vo svojom vyhlásení o vydržaní vlastníckeho práva k spornému spoluvlastníckemu podielu (viď notárska zápisnica č. N 117/2012, NZ 15521/2012, NCRs 15886/2012 spísaná dňa 03.05.2012) uviedli, že kúpna zmluva z roku 2000, na podklade ktorej mali nadobudnúť vlastníctvo nebola pre nedostatok formy spôsobilá na zápis do katastra nehnuteľností. Odvolací súd preto konštatoval, že u žalobcov nedošlo k splneniu jedného z predpokladov vydržania vlastníckeho práva a to k oprávnenej držbe, preto sporný spoluvlastnícky podiel vydržaním nenadobudli. Týmto bola zároveň vyvrátená hodnovernosť a záväznosť údajov katastra nehnuteľností ohľadom vlastníctva žalobcov k predmetným pozemkom (§ 70 katastrálneho zákona), ako aj vyvrátená pravdivosť verejnej listiny - notárskej zápisnice zo dňa 3.5.2012, ktorou bolo osvedčené vyhlásenie žalobcov 1/ a 2/ o vydržaní vlastníckeho práva k predmetným pozemkom. Odvolací súd týmto považoval záver súdu prvej inštancie o nedostatku aktívnej vecnej legitímácie žalobcov 1/ a 2/ za správny.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia dovolanie (ďalej aj „dovolatelia“), ktorého prípustnosť vyvodzovali z § 420 písm. f) CSP a z § 421 ods. 1 písm. a) CSP žiadajúc, aby dovolací súd zrušil napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, vec mu vrátil na ďalšie konanie a priznal im nárok na náhradu trov dovolacieho konania voči žalovaným v rozsahu 100 %.

3.1. Porušenie práva na spravodlivý proces dovolatelia založili predovšetkým na namietaní, že (i) odvolací súd vo výroku II. napadnutého rozsudku odmietol ich odvolanie žalobcov proti rozsudku Okresného súdu Námestovo č. k. 10C/263/2015-140 zo dňa 13. februára 2020 hoci na takýto procesný postup nebola splnená ani jedna zo zákonných podmienok v zmysle § 386 písm. a) až d) CSP, (ii) nižšie súdy vykonali dokazovanie výpoveďou žalobcu 1/, ktorá nebola uskutočnená v rámci konania, (výsluch bol vykonaný v rámci konania sp. zn. 5C/288/2015), čím došlo k porušeniu zásady bezprostrednosti a priamosti vo vzťahu k vykonávaniu dokazovania v civilnom sporovom konaní, predmetná výpoveď v rámci vykonávania dokazovania dokonca nebola ani prečítaná a takéto dokazovanie ani nikto nenavrhol, (iii) právny záver odvolacieho súdu uvedený v odôvodnení napadnutého rozsudku nedal presvedčivú a jasnú odpoveď na podstatné otázky, súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Jeho aplikácia práva bola plná rozporov a v podstate viedla k vylúčeniu možnosti domôcť sa ochrany svojich práv, ktoré boli porušené konaním žalovaných v procese uzatvorenia napadnutej kúpnej zmluvy, (iv) súd prvej inštancie a ani odvolací súd nezistili napriek ich námietkam riadne skutkový stav, nakoľko zamietli všetky ich návrhy na doplnenie dokazovania, (v) napadnutý rozsudok je prekvapivý a arbitrárny pre odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, pričom poukázali na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/42/2010, podľa ktorého predvídateľné je rozhodnutie, ktorému predchádza predvídateľný postup pri konaní a rozhodovaní.

3.2. Dovolatelia tiež namietali, že rozhodnutie záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v právnych záveroch, podľa ktorých hodnovernosť údajov katastra ohľadne ich vlastníckeho práva k dotknutým pozemkom bola narušená, a i keď sú evidovaní ako vlastníci, vlastnícke právo im v skutočnosti nesvedčí, pretože daná

hmotnoprávna otázka (otázka existencie vlastníckeho práva žalobcov) už bola právoplatne vyriešená v inom konaní, konkrétne v konaní vedenom pred Okresným súdom Námestovo pod sp. zn. 5C/288/2015 v spojení s odvolacím konaním Krajského súdu v Žiline sp. zn. 9Co/290/2017. Tvrdný odklon dovolateľa oprel o závery najvyššieho súdu z uznesenia sp. zn. 1Cdo/44/2010 zverejneného v Zbierke rozhodnutí a stanovisk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pod č. 40/2013, v ktorom rozhodnutí najvyšší súd predostrel, že ak už bola v občianskoprávnom konaní určitá otázka hmotnoprávneho vzťahu účastníkov právoplatne vyriešená, je súd v inom konaní, v ktorom má tú istú otázku posúdiť ako prejudiciálnu viazaný týmto skorším posúdením. Za odklon od rozhodovacej praxi dovolacieho súdu dovolateľa považovali aj nerešpektovanie právnej vety z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/122/2009, v ktorej sa dovolací súd vyjadril k možnosti vybrať si, čoho sa bude vlastník pri porušení predkupného práva domáhať. Podľa dovolateľov mal odvolací súd vec vyriešiť tak, že sú aktívne vecne legitimovaný na podanie žaloby, nakoľko sú vlastníckmi spoluvlastníckeho podielu na predmetných nehnuteľnostiach v podiele 1 k celku, čo bolo preukázané aj v konaní vedenom na prvoinštančnom súde pod sp. zn. 5C/288/2015, v ktorom konaní vystupovali v postavení žalovaných, a v ktorom súd ako predbežnú otázku riešil aj to, či aktuálny zápis na LV č. XXXX k. ú. P. A. vo vzťahu k ich spoluvlastníckemu podielu je v súlade so skutočným stavom a je hodnoverným alebo nie, pričom vo vzťahu k tomuto zápisu nebol zistený žiaden rozpor, a to i napriek tomu, že zápisnica o výsluchu žalobcu 1/ zo dňa 08.02.2017 vo veci sp. zn. 5C/288/2015, na ktorú súd prvej inštancie v odôvodnení napadnutého rozsudku poukazuje, bola vyhotovená práve v tomto konaní. Ak by prvoinštančný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 5C/288/2015 predbežnú otázku existencie vlastníckeho práva na ich strane vyhodnotil tak, že nie sú vlastníci, potom by v tomto konaní nerozhodoval rozsudkom ale konanie by zastavil pre existenciu neodstrániteľnej procesnej prekážky. Prvoinštančný súd ale nemal o ich vlastníckom práve žiadne pochybnosti, preto vec meritórne prejednal a rozhodol v ich prospech.

4. Žalovaní navrhli dovolanie podľa § 447 CSP odmietnuť. Zdôraznili, že cieľom dovolacieho konania nemôže byť opakovanie resp. rozšírenie dokazovania a dovolatelia vôbec nevymedzili právne posúdenie, ktoré pokladajú za nesprávne a v čom táto nesprávnosť spočíva.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu a dospel k záveru, že rozhodnutie je potrebné v napadnutej časti zrušiť.

6. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolací súd nie je súdom tretej inštancie, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napr. rozhodnutia sp. zn. 2Cdo/165/2017, 3Cdo/14/2017, 4Cdo/157/2017, 5Cdo/155/2016, 8Cdo/67/2017). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (sp. zn. 1Cdo/6/2014, 3Cdo/209/2015, 3Cdo/308/2016, 5Cdo/255/2014).

7. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím predstavujúcim res iudicata), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (sp. zn. 3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016, 3ECdo/154/2013, 3Cdo/208/2014).

8. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 172/03].

9. Naznačenej mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

10. Žalobcovia vyvodzovali prípustnosť svojho dovolania z § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017, 3Cdo/168/2018). Dovolací súd preto aj v danom prípade skúmal opodstatnenosť argumentácie žalobcov, že v konaní došlo k nimi tvrdenej vade zmätočnosti.

12. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; jeho integrálnou súčasťou je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Porušením práva na spravodlivý proces v zmysle uvedeného ustanovenia zákona treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva.

13. Najvyšší súd ustálil, že dovolatelia v podstatnom vytýkajú, že prvoinštančný súd ich ako stranu sporu v konaní nevypočul, ale pri rozhodovaní v podstatnom vychádzal zo skutočností vyplývajúcich z výpovede žalobcu 1/, ktorú podal ako strana iného súdneho konania, konkrétne konania vedeného na prvoinštančnom súde pod sp. zn. 5C/288/2015, čím došlo k porušeniu zásady bezprostrednosti a priamosti vo vzťahu k vykonávaniu dokazovania v civilnom sporovom konaní. Predmetná výpoveď dokonca nebola na pojednávaní ani prečítaná a takéto dokazovanie žiadna zo strán ani nenavrhol (3.1.).

14. Podľa čl. 11 ods. 4 CSP, súd pri rozhodovaní berie do úvahy len skutočnosti, ktoré vyšli najavo v tomto konaní, ak nejde o skutočnosti všeobecne známe alebo o skutočnosti ustanovené zákonom.

15. Z dôvodov rozsudku prvoinštančného súdu z 13. februára 2020 č. k. 10C/263/2015-140 vyplýva, že „Súd vo veci vykonal dokazovanie oboznámením sa s obsahom listín tvoriacich súdny spis, najmä žalobou, vyjadreniami strán, listom vlastníctva č. XXXX k. ú. P. A., kúpnu zmluvou medzi Pôvodnými spoluvlastníkmi a žalovanými z 08.03.2013, výzvou žalobcov na dobrovoľné plnenie z 18.03.2015, rozsudkom Okresného súdu Námestovo sp. zn. 5C/288/2015 z 25.04.2017, zápisnicou o pojednávaní z 23.04.2018 v konaní sp. zn. 7C/214/2015, rozsudkom Okresného súdu Námestovo sp. zn. 7C/214/2015 z 23.04.2018, rozsudkom Krajského súdu v Žiline sp. zn. 9Co/290/2017 z 08.03.2018, rozsudkom Krajského súdu v Žiline sp. zn. 5Co/279/2018 z 30.04.2019, notárskou zápisnicou sp. zn. NZ XXXXX/XXXX, NCRls XXXXX/XXQ. z 03.05.2012, kúpnu zmluvou medzi H. Z., nar. 13.08.1923 a žalobcami z 05.03.2000. 10. Žalobcovia navrhli ako dôkazný prostriedok výsluch žalobcu 1/ a žalobkyne

2/. Nakoľko žalobcovia už boli vypočutí v konaní sp. zn. 5C/288/2015 a už z tohto výsluchu a následných súdnych rozhodnutí vzišli také zistenia, z ktorých bolo možné zistiť rozhodné skutočnosti pre rozhodovanie v tomto konaní, súd navrhnuté dôkazné prostriedky nevykoval. Pokiaľ by aj súd vykonával tieto výsluchy, mali by zistenia z týchto výsluchov nižšiu argumentačnú silu vzhľadom k tomu, že medzičasom mohlo dôjsť k právnemu ako aj skutkovému poučeniu žalobcov o tom ako majú vypovedať.“. (body 9. a 10. rozsudku súdu prvej inštancie). Zo zápisnice z pojednávania konanom na súde prvej inštancie vo veci dňa 14.01.2020 je zrejmé, že súd na pojednávaní vykonal dokazovanie len oboznámením obsahu listín založených v spise pod č. l. 98 až 109, medzi ktorými listinami sa zápisnica z pojednávania vo veci vedenej na súde prvej inštancie pod sp. zn. 5C/288/2015 nenachádza. I keď prečítanie zápisnice z iného súdneho konania vrátane výpovede sporovej strany podľa dovolacieho súdu by mohlo byť považované za listinný dôkaz, avšak zásadne v danej veci je podľa názoru dovolacieho súdu to, že žalobca 1/ by vypovedal do zápisnice ako strana, a to po poučení konajúcim súdom podľa § 150 ods. 1 CSP, § 153 ods. 1, 2 CSP, v spojení s § 167 ods. 2, 3, § 160 ods. 1, 2 CSP, nie ako svedok. V civilnom sporovom konaní je výsluch strany iba podporným dôkazom. Uvedené vyplýva z formulácie § 195 ods. 1 CSP, podľa ktorého výsluch strany o tvrdených skutočnostiach možno vykonať len vtedy, ak tvrdenú skutočnosť nemožno preukázať inak. V civilnom sporovom procese platí prejednávací zásada, t. j. strany sporu nesú zodpovednosť za unesenie dôkazného bremena. Dovolací súd konštatuje, že vzhľadom k tomu, aký význam malo preukázanie resp. vyvrátenie spornosti skutkových tvrdení o tom, kedy žalobcovia nadobudli sporné pozemky a akým titulom a s tým súvisiace naplnenie podmienok vydržania týchto pozemkov, nemožno ako kľúčový dôkaz použiť vyjadrenie strany vo forme jej výsluchu, navyše vykonaného v inom civilnom konaní, bez oboznámenia tejto listiny prečítaním v prejednávanej veci, v ktorej má byť tento dôkaz vykonaný, navyše za situácie, keď súd podľa odôvodnenia rozsudky ním vydaného, z takéhoto dôkazu reálne vychádzal (pozri bod 10. a 18. odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie). Ak sa totiž vo výsluchu strany objaví skutočnosť, ktorá dovtedy stranou tvrdená nebola, ide o nové tvrdenie, na preukázanie ktorého je povinná strana navrhnuť dôkaz. V takomto prípade výpoveď strany nemôže byť považovaná za tvrdenie rozhodných skutočností a zároveň za dôkazný prostriedok na preukázanie tohto tvrdenia.

16. V preskúmvanej veci došlo podľa názoru dovolacieho súdu takýmto postupom súdu prvej inštancie a následne aj odvolacieho súdu k naplneniu vady vyplývajúcej z ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Táto vada spočíva v nesprávnom postupe nižších súdov, ktoré ako kľúčový dôkazný prostriedok použili výsluch strany sporu vykonaný v inej ako prejednávanej veci. Dovolatelia preto opodstatnene namietali porušenie procesných práv v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, a preto uplatnený dovolací dôvod v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP zakladá nielen prípustnosť podaného dovolania, ale aj jeho dôvodnosť.

17. Dovolací súd je zároveň názoru, že nižšie súdy tiež dostatočne zrozumiteľne nevysvetlili z akých dôvodov spochybnili právoplatné rozhodnutie (opatrenie) príslušného správneho orgánu o vyhlásení o vydržaní vlastníckeho práva žalobcov č. NZ XXXXX/XXXX, NCI XXXXX/XXXX z 3.5.2012 zapísané v katastri nehnuteľností ako titul nadobudnutia vlastníckeho práva žalobcov, a to postupom podľa § 194 ods. 1 a 2 CSP, keďže v rámci posúdenia už vyriešenej prejudiciálnej otázky správnym orgánom, ktorý právoplatne rozhodol záznamom o nadobudnutí vlastníctva, sa od tohto rozhodnutia odklonili bez toho, aby vysvetlili opodstatnenosť postupu/zásahu civilného súdu do kompetencie správneho orgánu.

18. So zreteľom na dôvodne namietanú vadu zmätočnosti napadnutého rozhodnutia dovolací súd v súlade s jeho rozhodovacou praxou neposudzoval opodstatnenosť ďalších dovolacích námietok týkajúcich sa nesprávneho právneho posúdenia žalobou uplatneného nároku a arbitrárnosti právnych záverov súdov nižších inštancií, nakoľko už len prejednaná procesná vada vedie k zrušeniu napadnutého rozsudku vo veci samej.

19. Dovolací súd záverom dovolateľom ozrejmuje, že zrejme ušlo ich pozornosti, že napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu - jeho výrokom II., nebolo odmietnuté ich odvolanie vo veci samej, ktoré

ako aj správne poukázali napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu prejednané bolo, odvolanie bolo ako neprípustné odmietnuté výlučne voči rozhodnutiu súdu prvej inštancie o zamietnutí návrhu na prerušenie konania (výroku I. rozsudku prvoinštančného súdu), ktoré odmietnutie odvolania voči tomuto procesnému rozhodnutiu prvoinštančného súdu (zamietnutie prerušenia konania), vychádzajúc z obsahu dovolania žalobcov, dovolatelia týmto mimoriadnym opravným prostriedkom nenapadali.

20. Skutočnosť, že v konaní došlo k procesnej vade podľa § 420 písm. f) CSP je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne. Dovolací súd preto rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

21. Dovolací súd zároveň pripomína, že ak dovolací súd (obdobne to platí i pre súd odvolací) zruší rozsudok odvolacieho súdu a vráti mu vec na ďalšie konanie, odvolací súd nesmie odôvodnenie svojho nového rozsudku koncipovať tak, že iba dopĺňa pôvodné odôvodnenie zrušeného rozsudku. Zrušený rozsudok v čase opätovného rozhodovania už právne neexistuje. (obdobne pozri nález Ústavného súdu SR z 26. apríla 2017, sp. zn. II. ÚS 754/2016).

22. Opomenúť nemožno ani to, že dostatočné a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia je v demokratickom právnom štáte základnou podmienkou legitimacy každého rozhodnutia súdu. Iba ak je rozhodnutie súdu dostatočne, racionálne a presvedčivo odôvodnené, má verejná moc morálne právo vynucovať jeho rešpektovanie a adresáti rozhodnutia majú morálnu povinnosť ho rešpektovať. Ak súd takto nedokáže odôvodniť svoje rozhodnutie, jeho rozhodnutie sa tým stáva neobhájiteľné, čomu je potrebné sa v ďalšom konaní vyvarovať.

23. Nad rámec veci dovolací súd poukazuje na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/44/2010, zverejnené v Zbierke rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pod č. 40/2013, podľa ktorého „pokiaľ už bola v občianskoprávnom konaní právoplatne vyriešená určitá otázka hmotnoprávneho vzťahu účastníkov, je súd v inom konaní, v ktorom má tú istú otázku posúdiť ako prejudiciálnu, viazaný jej skorším posúdením“, nakoľko dovolaciemu súdu je z úradnej činnosti známe, že medzi stranami prebiehajú viaceré spory, v ktorých sa medzi sebou domáhajú určenia, že sú výlučnými vlastníkami sporných nehnuteľností. Dovolací súd dáva do pozornosti i to, že z obsahu spisu vyplýva uplatnenie aj iného proti porušeniu predkupného práva žalobcami uplatneného nároku na súde voči žalovaným, z čoho vyplýva potreba preveriť stav tohto konania a túto skutočnosť relevantne zohľadniť pri opätovnom rozhodovaní.

24. Ak bolo rozhodnutie odvolacieho súdu zrušené a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP); v novom rozhodnutí rozhodne aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 453 ods. 1 a 3 CSP).

25. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.